

1. ΕΚΛΟΓΙΚΟΣ ΣΕΙΣΜΟΣ ΑΠΕΙΛΕΙ ΠΛΕΟΝ ΤΟΝ ΕΡΝΤΟΓΑΝ

Μέσο: ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

Ημ. Έκδοσης: . . . 19/03/2023 Ημ. Αποδελτίωσης: . . . 19/03/2023

Σελίδα: 1

ΤΟΥΡΚΙΑ

Εκλογικός σεισμός απειλεί πλέον τον Ερντογάν

Η ευθυγράμμιση της αντιπολίτευσης σε ενιαίο μέτωπο φαίνεται να κλονίζει σοβαρά την κυριαρχία του Τούρκου προέδρου, όπως σημειώνει ο καθηγητής Πολιτικής Επιστήμης και Διεθνών Σχέσεων στην Κωνσταντινούπολη Μουράτ Σομέρ.
■ **Άρθρο του Δημήτρη Τσαρούχα. Σελ. 20, 22**

1. ΕΚΛΟΓΙΚΟΣ ΣΕΙΣΜΟΣ ΑΠΕΙΛΕΙ ΠΛΕΟΝ ΤΟΝ ΕΡΝΤΟΓΑΝ

Μέσο: ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

Ημ. Έκδοσης: . . . 19/03/2023 Ημ. Αποδελτίωσης: . . . 19/03/2023

Σελίδα: 20

ΑΠΟΨΗ

Τουρκία: η δύσκολη πορεία προς την πολιτική αλλαγή

Του ΔΗΜΗΤΡΗ ΤΣΑΡΟΥΚΑ

Οι εκλογές του Μαΐου στην Τουρκία πραγματοποιούνται σε ένα πλαίσιο που ο Ερντογάν και οι υποστηρικτές του δεν θα μπορούσαν να φανταστούν μόλις πριν από ένα μήνα. Ο πρόεδρος δεν είναι πλέον το φαβορί για να κερδίσει και το πολιτικό του μέλλον είναι αμφίβολο. Σε μια αποφασιστική εκλογή που είτε θα επιβεβαιώσει το προεδρικό σύστημα α λα τούρκα είτε θα ανοίξει ένα μονοπάτι επιστροφής στην κοινοβουλευτική δημοκρατία, ένας άνεμος πολιτικής αλλαγής φυσάει πλέον στη γειτονική μας χώρα.

Λαμβάνοντας υπόψη ποιος είναι ο κύριος αντίπαλός του και την αντοχή του στην τουρκική πολιτική, η παραπάνω εκτίμηση φαντάζει υπέρμετρα τολμηρή. Τα τελευταία 21 χρόνια η πολιτική σκηνή της Τουρκίας κυριαρχείται από τον πρόεδρο και η μακρά αυτή περίοδος χαρίζεται σε δύο υποπεριόδους. Η πρώτη δεκαετία ήταν η μεταρρυθμιστική: με στυλοβάτη τη Δύση και τη μικρή, αλλά βουερά φιλελεύθερη ιντελιγκέντσια στο εσωτερικό, ο Ερντογάν έσπασε ταμπού της εξωτερικής πολιτικής και μεταρρύθμισε το κράτος στο όνομα της δημοκρατίας και της δικαιοσύνης. Στη δεύτερη δε-

Ο Ερντογάν είναι τακτικός παίκτης πρώτης γραμμής που θα χρησιμοποιήσει όλα τα μέσα, θεματά ή αθέματα, για να πετύχει την επανεκλογή του.

καετία του υλοποίησε το δικό του U-Turn: υποστηριζόμενος από τον μουσουλμανικό κόσμο (εντός και εκτός των τοιχών), ως θαρραλέος ηγέτης που αντέχει στον «ρατσισμό» της Δύσης, ο Ερντογάν έχει ταυτισθεί με ακραίες εθνικιστικές και θρησκευτικές δυνάμεις. Αυτό που παρέμεινε σταθερό καθ' όλη τη διάρκεια των δύο δεκαετιών ήταν η υποστήριξη της πλειοψηφίας του πληθυσμού προς το πρόσωπό του, παρόλο που οι εκλογές έγιναν όλο και λιγότερο δίκαιες. Καθώς η (εύθραυστη, αλλά αληθινή) εμπόρευση διαχύθηκε και η Τουρκία έγινε σταδιακά μια περιφερειακή δύναμη που έπρεπε να ληφθεί σοβαρά υπόψη, καθοδηγούμενη πλέον από τον οραματιστή ηγέτη της και όχι κατ' εντολήν του ΔΝΤ ή άλλων «ξένων δυνάμεων», οι Τούρκοι αγνόησαν τον αυξανόμενο αυταρχισμό του ηγέτη, την πολιτική του ριγορι-

κή και τη λογική του διαίρει και βασίλευε που εφάρμοσε με μεγάλη επιτυχία. Εξάλλου, η αντιπολίτευση ήταν ακόμη χειρότερη: ο ηγέτης του κύριου κόμματος της αντιπολίτευσης CHP Κεμάλ Κιλισντάρογλου βρίσκεται στη θέση του από το 2010 και, με εξαίρεση τις δημοτικές αναμετρήσεις του 2019, ουδέποτε κατέγραψε εκλογική νίκη. Στις αρχές του 2023, ο Ερντογάν προωθούσε ένα αφήγημα σταθερότητας και πυγμής και οι ενδείξεις ήταν απολύτως ενθαρρυντικές. Ο υπερπληθωρισμός και η εμπάθυνση της οικονομικής κρίσης δεν αντέρεπαν τις ισορροπίες, σε μια χώρα που η συντηρητική ψήφος αποτελεί το 60%+ του εκλογικού σώματος. Τη στιγμή που, στις αρχές του 2023, ο Ερντογάν άνοιξε τους κρουνοί του δημόσιου χρήματος για να διατηρήσει την ψευδαίσθηση της ευημερίας και να κρατήσει τους ψηφοφόρους ευτυχισμένους, η αντιπολίτευση προσπάθησε ανεπιτυχώς να ενωθεί γύρω από έναν υποψήφιο. Ακόμη μία εκλογική νίκη για τον λαοφιλέστερο Τούρκο ηγέτη μετά τον Μουσταφά Κεμάλ Ατατούρκ φαινόταν θέμα χρόνου.

Και τότε έγιναν οι σεισμοί. Περισσότερο και από αποτέλεσμα κακών κτιριακών κατασκευών, η καταστροφή έγινε πολύ χειρότε-

ρη από την έλλειψη οργάνωσης και συντονισμού από μεριάς των κρατικών υπηρεσιών. Αυτά είναι εν πολλοίς τα αποτελέσματα ενός καπιταλιστικού μοντέλου ανάπτυξης που είχε βασιστεί σε μια αυταρχική πολιτική δομή και στις αδιαφανείς, αλλά αμοιβαία επωφελείς συναλλαγές μεταξύ πολιτικών, μιντιακών και επιχειρηματικών εξουσιών. Ξαφνικά και με απροσδόκωτο τρόπο, ο βασιλιάς αποδείχτηκε γυμνός και το αφήγημα της ισχυρής και κραταιάς χώρας συνεθλίβη στα συντρίμια. Οι κυβερνητικές υποσχέσεις για ταχεία ανακατασκευή και αποκόπηση των πληγέντων ακούγονται ρηχές και άνευ νοήματος εν μέσω της χειρότερης καταστροφής που έζησε η χώρα εδώ και 100 χρόνια. Το γεγονός ότι οι ΜΚΟ βρίσκονται στην πρώτη γραμμή των προσπαθειών ανακούφισης των πληγέντων και εκατομμύρια Τούρκοι τις εμπιστεύονται περισσότερο από τις κρατικές δομές λέει πολλά για την αποτυχία διακυβέρνησης στη γείτονα.

Οι πολιτικές επιπτώσεις από την ελλειμματική κρατική αντίδραση στους σεισμούς είναι περιορισμένες και δεν θα οδηγήσουν σε μαζικές μετακινήσεις ψηφοφόρων. Ωστόσο, η καταστροφή αυτή παρακίνησε τις δυνάμεις

της αντιπολίτευσης να ενωθούν, γνωρίζοντας πως μόνο έτσι θα επιτύχουν την αλλαγή που προσδοκούν και υπόσχονται. Επιπλέον, η εν λόγω ενόχλητα επιβάλλεται από τα κάτω στην κορυφή και όχι το αντίστροφο: όταν η ηγέτης του Καλού Κόμματος αποχώρησε από το μπλοκ της αντιπολίτευσης διαμετρήσιμη για την επιλογή Κιλισντάρογλου, η σειρά αλληλεπιδράσεων, μεταξύ άλλων και εντός του δικού της κόμματος, ήταν τόσο ογκώδης που την ανάγκασε να επανεξετάσει τη στάση της. Αυτό που προέκυψε ως αποτέλεσμα ήταν ο λόγος για τον οποίο θεωρώ ότι ο Ερντογάν είναι πιο κοντά στην ήττα από τη νίκη: ο Κιλισντάρογλου είναι τώρα ο υποψήφιος της αντιπολίτευσης και οι δύο δημοφιλείς δήμαρχοι της Κωνσταντινούπολης και της Αγκυρας οι δυνάμεις αντιπρόεδροί του. Επιπλέον, η συνάντησή του με τους εκπροσώπους του φιλοκοινοβουλευτικού κόμματος HDP στο Ντιγάρμακιρ την επαύριον των σεισμών και η εν γένει στάση του σε θέματα δημοκρατίας και ατομικών ελευθεριών (ο Κιλισντάρογλου είναι με διαφορά ο πιο προοδευτικός ηγέτης του CHP στη σύγχρονη ιστορία του) καθιστούν το ενδεχόμενο σπρήιξης του από το HDP πιθανό.

Η πορεία προς την αλλαγή στην Τουρκία δεν είναι καθόλου σίγουρη. Αν μη τι άλλο, ο Ερντογάν είναι πολιτικός επιζών και τακτικός παίκτης πρώτης γραμμής που θα χρησιμοποιήσει όλα τα μέσα, θεματά ή αθέματα, για να πετύχει την επανεκλογή του. Σε αυτά θα πρέπει να θεωρήσουμε ως δεδομένα τις αναφορές του στην αλεβίτικη ταυτότητα του αντιπάλου του (οι Αλεβίτες αποτελούν φιλελεύθερη άρση που ασκεί την ισότητα των φύλων και είναι σθεναρά κοσμική στην πολιτική της τοποθέτηση) και την προθυμία του να προσάψει στην αντιπολίτευση τρομοκρατικές επιρροές λόγω της πιθανής στάσης του HDP που προαναφέρθηκε.

Εν κατακλείδι, ο πρόεδρος Ερντογάν γνωρίζει καλά ότι οι εκλογές του 2023 είναι πολύ διαφορετικές από το παρελθόν. Αντιμέτωπος με το φάσμα της ήττας για πρώτη φορά εδώ και δύο δεκαετίες, θα παίξει τα ρέστα του. Ας προσδεθούμε.

Ο κ. Δημήτρης Τσαρούκας είναι επισκέπτης καθηγητής στο Virginia Tech των ΗΠΑ και επιστημονικός συνεργάτης στο ΕΙΛΙΑΜΕΠ. Διετέλεσε καθηγητής Διεθνών Σχέσεων στα Πανεπιστήμια METU και Bilkent της Αγκυρας επί 17 συναπτά έτη (2006-2023).